

YENİ BİR ÇOKLU PEDAGOJİK YAKLAŞIM:

TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI¹

Adnan KÜÇÜKOĞLU*

Zehra Sedef COŞKUN**

Özet

Öğretmen yetiştirme programlarının çağdaş öğretmen yetiştirme anlayışı çerçevesinde yapılan güncelleme çalışması kapsamında YÖK 2006 eğitim-öğretim yılında eğitim fakültelerinde uygulanan öğretim programlarında "Topluma Hizmet Uygulamaları" (THU) adlı bir dersin yer almasını kararlaştırmıştır. **Hizmet Ederek Öğrenme** yaklaşımına dayalı olan THU dersi ile öğretmen adaylarından toplumun güncel sorunlarını belirlemeleri ve çözüm üretmeye yönelik projeler getirmeleri; böylece topluma yaşama duyarlı ve katılımcı bilinci kazanmaları beklenmektedir.

THU ders etkinlikleri sınıfın dışında ve doğrudan toplumun içerisinde gerçekleştirilmektedir. Öğrencileri okulun dört duvarı arasına sokmaması sebebiyle de öğrencilerin bireysel inisiyatiflerini kullanmalarına zemin hazırlamaktadır. THU, sosyal sorumluluk çerçevesinde çeşitli projelerde gönüllü olarak yer alma, topluma hizmet çalışmalarının okullarda uygulanmasına yönelik temel bilgi ve becerilerin kazanılması açısından son derece önemli bir deneyim alanı olarak görülmelidir.

Bu çalışma ile ülkemiz için yeni olan THU'nun çerçevesi çoklu bir pedagojik bağlamda çizilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin kuramsal temelleri, uygulama alanları, hedef kitlesi ve uluslararası uygulamaları incelemek ülkemizdeki uygulamalar için kuramsal bir temel oluşturulmasına katkı sağlanabileceği umulmaktadır.

Bu kapsamda kuramsal temelleri, uygulama alanları, hedef kitlesi ve uluslararası uygulamalar ortaya konularak ülkemiz için uygulanabilir bir modelin oluşmasına katkı sağlanacağı umulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Toplumsal hizmet, topluma hizmet uygulamaları, sosyal sorumluluk, eğitim

Giriş

Eğitim, bir ülkenin geleceğini biçimlendirmede en etkili araçtır. Hem bireyin kendini geliştirmesinin hem de toplumun gelişiminin anahtarıdır. Eğitimin temel amacı, bireylerin sahip olduğu tüm potansiyelleri en üst düzeyde geliştirmek, onların kendileri ve içinde yaşadıkları toplumun uyumlu ve üretken bireyleri olmalarına yar-

¹ Bu çalışma 7. Ulusal Sosyal Hizmetler Konferansı'nda sunulan bildiri üzerine geliştirilmiştir. (Sosyal Hizmetler Derneği, 15-16 Nisan 2011, Ankara)

* Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü ERZURUM

** Arş. Gör. Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü ARTVİN

dımcı olmak, kısaca onları yaşamla baş edebilecek tüm becerilerle donatmaktır. Gelişen teknoloji ve değişen toplumsal yapı içerisindeki değişen roller bireylerin sadece var olan durumlara uyum sağlamalarını değil, değişen koşullara uyum sağlamaları için gerekli olan bilgi ve becerilerle donanmış olmalarını zorunlu kılmaktadır. Bu donanımı sağlamak eğitimden beklenen bir işlev olarak karşımıza çıkmaktadır (Kaya, 2004).

Bu donanımı sağlamak için Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), YÖK ve üniversiteler gibi kurumlar neler yapılabilirin yanıtının arandığı çeşitli etkinlikler gerçekleştirmektedirler. Eğitimin akademik çatısını oluşturan üniversitelerin öğretim süreçlerinde çağdaş gelişmeleri, evrensel değerleri, toplumsal ihtiyaç ve beklentileri temel alan yaklaşımları benimsedikleri görülmektedir.

Eğitim fakülteleri bu donanımları sağlamak için, araştırma ve öğretim işlevlerini yerine getirmelerine ek olarak, yakın çevrelerinden başlayarak ülke geneline ve insanlığa hizmet sunması beklenen kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim fakülteleri toplumsal yaşamın zenginleşmesine önemli katkıda bulunurlar. Eğitim fakülteleri, istihdam ettiği emeğin niteliği, kuramsal ve deneysel araştırmalarla sağladığı veri tabanı itibarıyla; öncelikle yakın çevrelerinde bulunan eğitsel kurumların, yani okulların ve yetişkin eğitimi merkezlerinin ve diğer eğitim hizmetleri sunan kuruluşların hizmetlerinin planlanmasından donanımına, işleyişinden değerlendirilmesine kadar her aşamasında çok boyutlu katkılar sağlayabilecek durumdadır. Eğitim fakültelerinin toplumsal yaşama katkıda bulunurken gözetmesi gereken temel ilke, demokratik tutum ve katılımcılıktır. Bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulurken, toplumun her bireyine çağın gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanabilmeleri için yaşam boyu eğitim hizmetlerinin sunulması gerekir. Toplumsal ihtiyaçlara duyarlılık gösterilerek, işbirliği ve gönüllülük esasına dayanan, eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi özendiren bir eğitim anlayışı ile hareket edilmelidir ve toplumun öz kaynaklarını harekete geçirebilmek için ilgililerle işbirliği yapılmalıdır (Öğülmüş, 2006; Yeşilyaprak, 2006).

Öğretmenliğin büyük ölçüde toplumsal sorumluluk taşıyan meslek alanlarından biri olması, öğretmenlerin toplumla bütünleşme ve liderlik işlevini yerine getirme gibi önemli görev ve sorumluluklarının bulunmasından dolayı, öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimleri sürecinde bu yönlerini geliştirme amacı güden beceri ve deneyimler kazanmaları oldukça önemlidir. Öğretmen adayının mezun olduğunda hizmet vereceği kurumda toplumsal faktörlerin veya olayların doğurduğu sorunları daha kolay çözebilmesi için toplumu çeşitli yönleriyle tanıması gerekir. İçinde yaşadığı toplumu tanımayan, topluma yabancılaşmış, sorunlara karşı duyarsız, toplumu olumlu yönden etkileyen özellikleri bilmeyen bir öğretmen adayının mesleki çalışmalarında yeterince başarılı olması söz konusu olamaz. Zira öğretme işlevi her şeyden önce toplumsal etmenler ve özelliklerle birlikte var olan, yaşayan, canlı, günlük gelişmelerden doğrudan etkilenen bir işlevdir (Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Toplum Hizmet Uygulamaları Rehberi, 2008).

Buna göre, öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitim süreçlerinde bir yandan genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi gibi öğretmen eğitiminin temel yeterliklerini kazanmaları gerekirken, bir yandan da toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine katkı sağlayacak rollere uygun nitelik ve anlayışlara sahip olacak şekilde yetiştirmeleri önem taşımaktadır.

Bu bağlamda Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) 2006 yılında öğretim programlarını yenileme çalışmaları kapsamında eğitim fakültelerinin öğretim programlarına "Topluma Hizmet Uygulamaları" (THU) isimli yeni bir dersin konulmasına karar vermiştir. Bu ders öğretmen adaylarına topluma hizmet ile ilgili ihtiyaç duydukları birçok bilgi, beceri ve tutumu kazandırması açısından önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Dersin temel amacı öğrencilerin toplumun güncel sorunlarını belirleme ve çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlamalarını sağlamaktır (YÖK, 2007). Bu ders kapsamında öğrencilerin; topluma hizmet uygulamalarının önemini kavramaları, toplumun güncel sorunlarını belirlemeleri, toplumun güncel sorunlarına çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlamaları, çeşitli bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılmaları, sosyal sorumluluk çerçevesinde çeşitli projelerde gönüllü olarak yer almaları ve topluma hizmet çalışmalarının okullarda uygulanmasına yönelik temel bilgi ve becerileri kazanmaları amaçlanmaktadır.

Alan yazına bakıldığında, birçok eğitim fakültesinin THU dersinin yürütülmesine ilişkin esasları ortaya koyduğu yönerge ya da rehberlere rastlanmaktadır. Ancak dersin uygulanmasıyla ilgili olarak yapılmış çalışmaların henüz az olduğunu söylemek mümkündür. Bu yüzden bu dersin uygulanması sırasında çeşitli karışıklıklar ortaya çıkmaktadır. THU dersi birçok fakültede ve işbirliği yapılan kurumlarda tam olarak anlamlandırılmamıştır (Küçüköğlü, Kaya, Bay, Taşgın ve Ozan, 2010; Uğurlu ve Kral, 2011).

Bu çalışma ile ülkemiz için yeni olan THU dersinin sosyal sorumluluk bağlamında çerçevesini çizmek amaçlanmıştır. Yapılan çalışma ile Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin kuramsal temelleri, uygulama alanları, hedef kitlesi ve uluslararası uygulamaları incelenerek ülkemizdeki uygulamalar için kuramsal bir temelin oluşturulmasına katkı sağlanabileceği umulmaktadır.

Bu alanın ülkemizde kuramsal olarak çerçevesinin çizildiği bir çalışmaya henüz rastlanmamıştır bu yüzden yapılan çalışmanın bu eksikliği gidereceği düşünülmektedir. Bu kapsamda kuramsal temelleri, uygulama alanları, hedef kitlesi ve uluslararası uygulamalar ortaya konularak ülkemiz için uygulanabilir bir modelin oluşmasına katkı sağlanacağı umulmaktadır.

Yöntem

Ülkemiz için yeni olan THU dersinin sosyal sorumluluk bağlamında çerçevesini çizmeyi amaçlayan bu çalışmada doküman incelemesi yapılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olgu ve olayları içeren yazılı metinlerin analizidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Doküman incelemesi kapsamında THU ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yayınlanan makaleler incelenmiş ve ülkemizde sürdürülen Topluma Hizmet Uygulamaları için öneriler geliştirilmiştir.

Doküman incelemesi kapsamında THU ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yayınlanan makaleler incelenmiş ve uygulanabilir bir model oluşturulmaya çalışılmıştır.

Topluma Hizmet Uygulamaları Eğitimi

THU akademik eğitim ile topluma hizmeti entegre ederek öğrenmeyi zenginleştiren ve sivil sorumluluk öğreterek, toplulukları güçlendiren bir öğrenme ve öğret-

me yaklaşımı olarak tanımlanır. Kuramsal temelini daha çok John Dewey'in İlerlemeci Eğitim (Progressive Education) akımından alan ve 'Hizmet Ederek Öğrenme' diye adlandırılan bu yaklaşımda, daha soyut ve daha teorik materyaller kullanılan geleneksel sınıflardan farklı olarak; öğrenci 'Dışarıda Çalışır, Gerçek Dünyada Konuşur' sloganlarıyla eğitime yeni bir anlam kazandırılıyor. Topluma Hizmet Uygulamaları iki kavramın çevresinde biçimlenmiştir bunlar; katılımçılık ve sivil toplumdur. Sivil toplumdan haberdar, katılımçılığın önemini kavramış, bir yandan mesleğini yaparken aynı zamanda da bir "gönüllü" olarak toplumsal sorunlar ile ilgilenen öğretmenler yetiştirmek düşüncesi bu yaklaşımının eğitim fakültelerinde zorunlu bir ders olarak okutulmasında önemli bir yere sahiptir.

Özgün Topluma Hizmet Uygulamalarının bir takımı ortak özellikleri vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir (Eyler ve Giles 1999):

Genel olarak, özgün hizmet ederek öğrenme deneyimlerinin bazı ortak özellikleri vardır (Eyler ve Giles 1999):

- Bu deneyimler katılımçı için; pozitif anlamlı ve gerçektir.
- Yarışmacı deneyimler yerine işbirlikçi deneyimleri içerir ve böylece işbirliği, vatandaşlık ve toplum içerikli yetenekleri geliştirir.
- Deneyimleri seçerken izole edilmiş basit problemler yerine, karmaşık yapılarıdaki karmaşık problemler tercih edilir.
- Bu deneyimler eleştirel düşünme alışkanlıkları kazanmak için güçlü olanaklar sunar. Örneğin; gerçek hayatta karşılaşılan bir durumda en önemli sorun veya sorunları belirleme yeteneği gibi.
- Derin öğrenmeyi geliştirir çünkü sonuçlar anlık ve doğaldır. Kitabın arkasında doğru cevaplar yoktur. Bu anlık deneyimin anlık sonucu olarak hizmet ederek öğrenme katılımçı için kişisel olarak anlamlı olması ve duygusal sonuçlar üretmesi, değerlerle fikirlerle karşı karşıya kalması ve böylece sosyal, duygusal, bilişsel öğrenme ve gelişmeyi desteklemesi daha muhtemeldir.

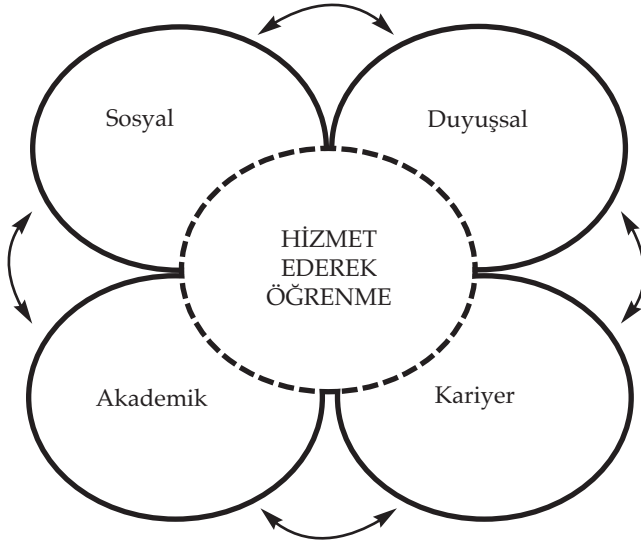
Topluma hizmet uygulamaları bir topluluğun ihtiyaçlarını karşılamak için yapılan ve bunu karşılayan, bir ilköğretim okulu, ortaöğretim okulu, bir yüksek öğrenim kurumu veya bir toplumsal hizmet programı tarafından toplumla birlikte koordine edilen, vatandaşlık sorumluluklarını geliştiren, öğrencilerin ve katılımçıların aktif katılım yoluyla öğrendikleri ve geliştirdikleri etrafıca düşünüp organize edilmiş bir yöntem olup öğrencilerin akademik müfredatlarıyla veya katılımçıların kaydedildikleri topluma hizmet programının eğitsel bileşenleriyle bağdaştıran bir öğrenme öğretme uygulamasıdır.

Öğrenim amaçlarıyla uyumlu olduğu sürece her müfredat alanında kullanılacak bir öğretim ve öğrenim yaklaşımıdır. Bütün yaşlarda hatta en genç öğrencilerde bile uygundur (National Commission on Service-Learning, 2002).

Hizmet ederek öğrenme, öğrenme kazanımlarını hem hizmet alıcıyı hem de hizmet sağlayıcıyı değiştirmesi amacıyla, hizmet kazanımlarıyla birleştirir. Örneğin öğrenciler dere yatağındaki çöpleri topladıklarında topluma gönüllü olarak

hizmet etmiş olurlar ki buda çok değerli ve önemli bir hizmettir. Okuldaki öğrenciler dere yatağındaki çöpleri topladıktan sonra bunları analiz ederek ne bulduklarını mahalle sakinleriyle paylaşırlar ve kirliliğin azaltılması için birlikte önerilerde bulunurlar ve böylece öğrenciler ve mahalle sakinleri birlikte topluma hizmet etmiş olurlar. Hizmet ederek öğrenmeye verilen bu örnekte görüldüğü gibi, öğrenciler hem laboratuvar ortamında su kalitesini analiz etmiş, çevre kirliliğini önlemek için önerilerde bulunmuş hem de mahalle sakinleriyle konuşarak iletişim becerilerini geliştirmişlerdir. Aynı zamanda da topluma bilinçli bir şekilde hizmet etmişlerdir. Mahalle sakinleri de kendi kişisel ve mesleki ilgi alanlarını, bilim, çevre, kamu politikaları ve diğer alanlardaki bilgilerini öğrencilere yansıtıyor olabilirler. Böylece, hizmet ederek öğrenmede 'Hizmet' ile 'Öğrenme'nin kasıtlı bir şekilde birleştiğini görüyoruz. Hem toplumun hem de öğrencilerin birlikte topluma nasıl hizmet ettiklerini gösteren diğer birçok örnek vardır (Service Learning Guide: Introduction).

Hizmet Ederek Öğrenme Yaklaşımında geleneksel bir okulda yer verilen *sosyal, duyuşsal, kariyere dönük ve akademik* öğrenme alanlarının birleştiğini görüyoruz. Okullardaki olumlu gelişim taktikleri okul psikologları ve okul danışmanlarına eğitim hizmetlerinin kuram ve uygulamalarını sunar. Hizmet ederek öğrenmek olumlu yönde teşvik edici sosyal ve duyuşsal gelişim etkilerinin yanı sıra, kariyer ve akademik sonuçları artırıcı etkiye de sahiptir. Sosyal, duyuşsal, kariyer ve akademik öğrenmeler arasındaki dinamiği Şekil-1 de görmek mümkündür. Diyagram hizmet ederek öğrenmede bu dört alan arasındaki dinamik bağlantıyı göstermektedir.

Şekil-1: Hizmet Ederek Öğrenme Sürecinin Bileşenleri

Wilczenski, F.L.& Coomey, S.M. 2007, s.1

Hizmet ederek öğrenmenin özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz;

- Akademik içerik ve standartları bağlar.
- Gerçek, tanımlanmış toplum ihtiyaçlarını karşılamak ve belirlemek için genç insanların yardımını içerir.
- Rekabete dayalı olmaktan çok yardımlaşmadır.
- Karmaşık gruptaki karmaşık sorunları ortaya koyma işidir.
- Doğası gereği karşılıklıdır, hizmet deneyimiyle öğrenme deneyimini birleştirdiğinden hem halk hem de katılımcı faydalanır.
- Genel öğrenme alanına uygun olduğu sürece her hangi bir konu alanında kullanılabilir.
- Bütün yaşlarda, genç çocuklarda bile çalışılır.
- Eleştirel düşünme ve yaratıcı problem çözme için olanak sağlar.
- Pozitif, anlamlı ve katılımcılar için gerçektir.
- Kişisel olarak katılımcılar için anlamlı; meydan okuyucu değerleri olan, duygusal etkiler getirmenin yanı sıra sosyal, duygusal destek ve bilişsel gelişimi sağlama fikridir (Eyles ve Giler, 1999).

Duckenfield ve Wright (1995) hizmet ederek öğrenmeyi, toplumsal hizmet deneyimleri ile akademik öğrenim, kişisel gelişim ve vatandaşlık bilinci arasında anlamlı bağlantılar kuran bir öğrenme öğretme yöntemi olarak tanımlamaktadırlar. Witmer (1994) ise hizmet ederek öğrenmeyi “okulda veya toplumda bir hizmet yapmak ve bu deneyim üzerinde aktif olarak düşünerek gerçekleştirilen öğrenme süreci” olarak tanımlamaktadır. Bu yeni yaklaşım her yaşta ve öğretim kademesinde yer verilebilecek bir öğrenme ve öğretme yaklaşımı olarak kabul edilmektedir.

Topluma Hizmet Uygulamaları eğitimi, öğretmen ve öğrencileri sınıflarından ayırarak yaşadıkları şehir ya da kasabalarındaki güncel sorunlarla eğitimleri arasındaki gerçek yaşam bağlantılarını kurmak, deneyimle(ş)mek, yaparak öğrenmek amacıyla toplumlar(ı)yla birlikte olmaya davet etmektedir. Böylece öğrenciler, entelektüel kapasite ve becerilerini toplumsal sorunları çözmek için doğrudan uygulama fırsatları yakalama imkânı bulmaktadırlar. Diğer yandan gönüllü hizmet ile topluma hizmet uygulamalarının birbirinden farklı işlevlere sahip olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Zira gönüllülük herhangi bir ihtiyaç sahibinin yararına karşılık gözetmeden hizmet verme üzerinde dururken, topluma hizmet öğrencinin ya da öğretmen adayının akademik disiplini ile ilişkili olarak öğrenme amaçlarını ve fırsatlarını ortaya koyan etkinliklerle toplumsal sorunlara eğilmesine dikkat çekmektedir. Bir başka deyişle topluma hizmet uygulamalarında öğrenci ya da öğretmen adayları akademik disiplininde kazanmış olduğu bilgi ve becerileri yansıtabileceği bir uygulama alanında çalışma fırsatı bulmakla gönüllü hizmet uygulamalarından ayrılmaktadır (Bell & Carlson, 2009, 20; Cress, 2005, 7; Grossman, 2003, 1; akt: Tuncel, Kop ve Katılmış, 2011).

Yukarıda da görüldüğü gibi hizmet ederek öğrenme kavramına ilişkin tanımlar artırılabilir. Sonuç olarak topluma fayda amaçlı herhangi bir etkinliğin THU eğiti-

mi kapsamı içerisinde değerlendirilebilmesi için; (1) Toplumun ihtiyacını karşılama-sı; (2) Sürecin eğitimciler tarafından dikkatlice planlanması ve gözlemlenmesi; (3) Projesinin okul ve toplum üyeleri ile birlikte planlanıp işbirliği içinde gerçekleştiril-mesi; (4) Öğrencilerin karar verme süreçlerine katılması ve projeyi sahiplenmesi; (5) Sınıf eğitimi ile gerçekleştirilen eğitim arasında bağlantı olması ve (6) Öğrencilerin deneyimleri üzerinde düşünecekleri ve tartışabilecekleri yapılandırılmış bir zaman diliminin bulunması gibi özellikleri taşıması gerektiği söylenebilir (National and Community Service Act, 1990; Witmer, 1994; Waterman, 1997; Compact For Learning and Citizenchip, 2001; National Comission Service-Learning, 2002; National Service-Learning Clearinghouse, 2011).

Topluma Hizmet Uygulamalarının kuramsal temellerinin iki önemli tarihi gelenekten kaynaklandığı görülmektedir. Bunlardan ilki, Dewey'in İlerlemeci Eğitim anlayışından temellerini alan deneysel yaklaşım ve ikinci ise Amerikan halkının topluma hizmet geleneğidir.

Dewey öğrencinin öğretime aktif olarak katılmasının eğitimdeki en önemli şart olduğunu ileri sürmüştür. Deneysel eğitimde, geleneksel eğitim uygulamalarının aksine öğrenciler bilgileri kendileri keşfederler.

Amerika Birleşik Devletleri'nde topluma hizmet uygulamaları (service learning) eğitim programlarında yer almaktadır. NCSS (National Council for Social Studies) tarafından bu konuyu anlatmak üzere hazırlanan bir kitapta (Building Bridges..., 1997), topluma hizmet uygulamaları demokratik vatandaşlığın öğretilme-si bağlamında ele alınmaktadır. Demokrasi, vatandaşların katılımı açısından tartışıl-makta, "service-learning" demokratik vatandaşlık uygulamaları olarak vurgulan-maktadır. Wade (1997), topluma hizmet uygulamalarının (service learning) gençlere gönüllülüğü öğrettiğini, genç gönüllülerin yaptıkları etkinlikler sayesinde gelecekte güçlü bir vatandaşlık bilincine sahip olacaklarını belirtmektedir. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, okul yaşamı boyunca okul yönetimine ya da toplumsal hizmetle-re aktif olarak katılan öğrenciler ilerideki yaşamlarında sivil toplum örgütlenmeleri-ne daha çok ilgi duymakta ve onlara da katılmaktadırlar.

THU Eğitiminin teorik kökenlerini Plato'ya ve Aristo'ya kadar götürmek mümkündür. Bu iki filozof eğitimin amacının hem bilgiyi kendisi elde eden hem de bu bilgiyi yerinde ve doğru bir şekilde kullanmaya hazır iyi vatandaşlar yetiştirmek olduğunu belirtmişlerdir. Yakın zamanlara geldiğimizde ise düşünürlerin eğitimin temel amacının vatandaşlık ve değerlerin geliştirilmesi olduğunu söylediklerini gör-mekteyiz. John Locke ve Immanuel Kant gibi yakın çağ düşünürleri karakter eğitimi-ni savunmuşlardır, John Stuart Mill ise eğitimin yetkin ve duyarlı vatandaşlar yetiştir-mesi gerektiğini dile getirmiştir (Rocheleau, 2004).

Birçok düşünür eğitimin amacının topluma hizmet etmek olduğunu söylese de, topluma hizmetin eğitim programlarına resmi olarak girmiş olması yenidir. Topluma hizmet uygulamaları eğitiminin en yakın kökleri İlerlemeci Eğitim (Progressive Education) ve bu akımın en önemli ismi olan John Dewey'de karşımıza çıkmaktadır. Dewey'in görüşleri THU eğitiminin teorik temellerini oluşturmaktadır.

Dewey'in eğitim görüşleri iki öge etrafında şekillenir. Bunlardan ilki fay-dacılık, diğeri ise deneysiliktir. Dewey, pragmatist bir felsefeciydi. Eğitimi yaşam

boyu süren bir eylem olarak değerlendirmiştir ve yapılan her şeyi yaşamdaki etkileriyle ölçmüştür. Kuramı değil, uygulamayı ve yaparak, yaşayarak öğrenme felsefesini öne çıkaran isimlerden olmuştur. Dewey, eğitimin ihmal edilen sosyal yönünü belirginleştirmiştir. Okulların, çocuğu sosyal yaşama hazırlayabilecek bir çevre olarak düzenlenmesi gereğinin altını çizerek, çocuklara birlikte iş yapabilme olanağı tanınması yolu ile, üretken ve barışçıl bir toplumun sağlıklı bireylerinin okullardan yetişebileceği görüşünü dile getirmiştir.

Dewey “deneyim, deneyim tarafından ve deneyim için” eğitimi savunuyordu (Aktaran: Rocheleau, 2004,s.6). Deneyim tarafından eğitim denildiğinde öğrencilerin ancak deneyimlerle öğrenebildiklerini anlıyoruz. Deneyim için öğrenimle anlatılmak istenen ise öğrencilerin gelecekte karşılaşabilecekleri muhtemel durumların çözümünü için onların yeteneklerinin geliştirilmesi gerektiğidir.

Topluma hizmet uygulamaları eğitimi Dewey’in görüşleri ile şekillenmiş olan bir tür İlerlemeci Eğitimidir. Topluma hizmet uygulamaları eğitiminde gerçek toplumsal problemler ele alınır, öğrencilerin bu problemlere bir çözüm üretmesini gerektirir ve sınıfta öğrenilenlerin uygulanması için fırsatlar verir.

20. Yüzyılda ABD’de THU eğitiminin gelişimine bakıldığında yine Dewey’in çalışmaları dikkati çekmektedir. 1894 yılında Dewey yeni kurulan Chicago Üniversite’ne gelmiş ve burada eğitim ile ilgili düşüncelerini uygulayabileceği bir laboratuvar okul kurmuştur. Bu okuldaki deneyimlerinden hareketle ilk önemli eseri olan *The School and Society* (Okul ve Toplum)’ i yazdı. 1903 yılında ise hem kendi makalelerinin, hem de meslektaşlarının ve öğrencilerinin makaleleri de bulunan *Studies in Logical Theory* (Mantık Teorisi ile İlgili Araştırmalar) isimli eserini yazdı. (The Internet Encylophedia of Philosophy, t.y). John Dewey bu çalışmaları ile topluma hizmet uygulamaları eğitiminin düşünsel temellerini atmıştır (Çetin, (Ed.), 2009).

Topluma hizmet uygulamaları (service-learning) kavramı ilk olarak 1967 yılında Robert Sigmon ve William Ramsey tarafından günümüzdeki anlamıyla kullanılmıştır. Topluma hizmet uygulamaları daha çok üniversiteler ve üniversite öğrencileri vasıtasıyla ve üniversite-hükümet-sivil toplum kuruluşları işbirliği ile sürdürüldüğü çalışmalar (Üniversite- İş Eğitim Programları; Ulusal Gençlik Koruma Birlikleri ve gönüllü programları ve gibi) olarak kendini göstermiştir. 1969 yılında Atlanta’da ilk THU konferansı toplanmıştır. Adı geçen konferansta katılımcılar; (1) Üniversiteler; öğrencileri topluma hizmet etmeye özendirmeli ve bu eğitimi akademik olarak tanımalı; (2) hükümetler (federal, bölgesel vb. gibi), eğitim kurumları (fakülte, yüksek okul vb gibi) ve özel kuruluşlar maksimum gönüllü katılımı sağlamak için gerekli fonları ayırarak işbirliği yapmalı ve (3) sürece katılan tüm kişi ve kurumlar karar sürecine katılarak birlikte hareket etmeli şeklinde ortak önerilerde bulunmuşlardır (Atlanta Service-Learning Conference Report, 1970).

THU Eğitiminin Türkiye’deki Gelişimi

Türk kültürü yardımlaşma, dayanışma ve birlikte çalışma anlayışını geleneksel olarak içinde barındırmaktadır. Topluma hizmet işlevinden bahsedildiğinde aslında bunun gerisinde çok yoğun ve çok yaygın bir eğitim alan yazını, toplum eğitimi, toplum temelli eğitim, toplum kalkınması, yetişkin eğitimi, tarımsal eğitim, kalkınma eğitimi gibi çok değişik adlarla anılan çok geniş bir eğitim literatürü bulunmaktadır (Uğurlu ve Kral, 2011).

2006 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde çeşitli üniversitelerin dekan, dekan yardımcısı, öğretim elemanları, UNICEF, AÇEV, TEMA, TEV, TEGV gibi kurumların temsilcileri, MEB yetkilileri, çeşitli sivil toplum kuruluşlarının üyeleri ve sendikaların temsilcilerinin oluşturduğu katılımcı grubu ile gerçekleştirilen "Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Eğitim Fakülteleri ve Topluma Hizmet İşlevi" adı ile yapılan çalıştayın sonuç bildirgesi ile "Topluma Hizmet Uygulamaları" bağlamında eğitim fakültelerinin programlarında yapılması gereken değişiklikler gerekçelendirilmiş ve "Topluma Hizmet Uygulamaları" dersinin temeli atılmıştır.

Dersin işleniş süreçlerinin kurallara bağlanması amacıyla oluşturulan THU Yönergeleri, birinci (Tezbaşaran, Keleş, Özdemir, Üredi ve Güngör, 2006); ikinci, üçüncü ve dördüncü sürümler (Tezbaşaran, Balcı, Alıcı, Gizir, Özdemir, Ergene ve Eker, 2007; 2008; 2009) halinde hazırlanmış ve bu ana çerçeveler dikkate alınarak her üniversite tarafından kendi bünyesine uyarlanarak kullanılmıştır. Topluma Hizmet Uygulamaları Ulusal Çalıştayı'nda (Mersin Üniversitesi, 2010) dersin uygulama esasları, aşamaları ana çerçevesine oturtulmuştur. Son olarak YÖK, Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Komitesince önerilen 17.02.2011 tarihli YÖK toplantısında uygun görülen THU Yönergesi tüm eğitim fakültelerine gönderilerek dersin yürütülmesinin ana ilkeleri standarda bağlanmıştır.

YÖK, THU dersinin içeriğini "Topluma hizmet uygulamalarının önemi, toplumun güncel sorunlarını belirleme ve çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlama, panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılma, sosyal sorumluluk çerçevesinde çeşitli projelerde gönüllü olarak yer alma, topluma hizmet çalışmalarının okullarda uygulanmasına yönelik temel bilgi ve becerilerin kazanılması" şeklinde belirlemiştir (YÖK, 2011).

"Topluma Hizmet Uygulamaları" dersinin genel ilkeleri incelendiğinde, eğitim fakültelerinin tüm programlarında bir dönem zorunlu olarak okutulduğu ve sınıf dışında gerçekleştirildiği görülmektedir. "Topluma Hizmet Uygulamaları" dersinin amaçları oldukça kapsamlı olmasına rağmen temelde, öğretmen adayına hizmet öncesi eğitimleri sırasında toplumsal duyarlılık kazandırmak, öğretmen adayının toplumsal sorumluluk üstlenerek toplumsal liderlik rolünü oynayabilir düzeye getirmek, girişimci yetisini kazanması için gerekli ortamı oluşturmak ve öğretmen adayının toplumla bütünleşmesini sağlamaktır (Coşkun, 2009).

Türkiye'deki bu gelişmelerin yurtdışındaki örneklerle paralellik taşıdığı görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki üniversitelerde (Chicago Üniversitesi, Boston Üniversitesi, Philadelphia'daki La Salle Üniversitesi vb.) Toplum Hizmeti Merkezleri'nde (University Community Service Centers) öğretmenlik programları da dahil olmak üzere tüm programlardaki öğrenciler ilgilendikleri konularda topluma hizmet uygulamalarına yönelik çalışmaktadırlar. Bunun yanı sıra özellikle öğretmenlik lisans programlarına yönelik olarak 3. ve 4. sınıf öğrencileri için Toplum Hizmetleri (Community Service) dersleri yer almaktadır. Bu dersler bazı üniversitelerde (Albany Üniversitesi, Kuzey Texas Üniversitesi gibi) seçmeli, bazı üniversitelerde ise zorunludur (Redlands Üniversitesi, California Üniversitesi gibi). Bu derslerde öğrenciler, toplumdaki çocukların ve gençlerin eğitsel ihtiyaçlarını karşılamada bu toplumun birer vatandaşı olarak üzerlerine düşen görevi yerine getirme bilinci geliştirmeleri amacıyla ilgilendikleri konularda topluma hizmet vermektedirler. Bu

konulardan bazıları üniversiteye hazır bulunuşluk kazandırma, liselerdeki öğretmenlere sınıf projelerinde yardım etme, ilköğretim okullarında sınıf gönüllüsü olarak çalışma, anadili İngilizce olmayan ortaöğretim düzeyindeki öğrencilere sınıf çalışmalarında yardımcı olma, ilköğretim düzeyindeki öğrencilere okul sonrası okuma-yazma programlarında bireysel eğitim desteği verme ve yerleşke içindeki anaokullarında öğretmenlere destek vermektir (Dinçer, Ergül, Şen ve Çabuk, 2011).

Yurtdışındaki örneklerine bakılarak temelleri atılan ve çeşitli çalışmalar sonucu oluşturulan “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersi, bireylerin yaşadıkları topluma karşı sorumluluklarını takım çalışması içerisinde bireysel görüş ve deneyimlerini de ele alarak gerçekleştirmelerini amaçlamaktadır. Toplumda yer alan gelir dağılımı dengesizliği, demokratik hakların eksikliği, cinsiyetçilik, eğitim olanaklarının azlığı gibi birçok sorun bugün hala üzerinde yeterince düşünülen, tartışılan ve çözüm üretilen konular olmaktan çok, eşitsizliklerin ve dengesizliklerin hızla arttığı bir görüntüye sahip olmaktadır. Bu ders, öğretmen adaylarının yaşadıkları toplumda olumlu ve kalıcı izler bırakan dönüşümler yaratmalarını, aynı zamanda öğrencilerin toplumsal duyarlılıklarının artmasını hedeflemektedir.

2006-2007 eğitim-öğretim döneminde eğitim fakültelerinin bütün programlarına “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersinin yerleştirilmesi, sosyal pedagojiye doğru atılmış önemli bir adımdır (Coşkun, 2009).

Topluma Hizmet Uygulamaları Eğitiminin İlkelerine baktığımızda karşımıza çok kapsamlı ilkelerin çıkmasıyla birlikte bunların içinden en çok göze çarpanları şu şekilde sıralayabiliriz;

- THU eğitimi herkesin ortak iyiliği için sorumluluk almayı gerektirir.
- THU eğitimi öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri kazanmasına yardımcı olur.
- THU eğitiminde, katılımında bulunan her kişi ve kurumun sorumlulukları açıkça bellidir.
- THU eğitiminde hizmeti alan ve hizmeti sunan kişiler sürekli etkileşim içindedir.
- THU eğitimi, samimi, aktif ve devam ettirilebilir bir disiplindir.
- THU eğitiminde, hizmete ve öğrenime ayrılmış zaman esnek, uygun ve katılımcıların hepsi için avantajlıdır.
- THU eğitiminde yürütülen projelerin toplum açısından faydalı olması beklenir.
- Bütün gençlere hizmete katılma fırsatı tanınmalıdır.
- Yapılan hizmet dersin amaçlarıyla bağlantılı olmalıdır.

Bu derece önemli olan Topluma Hizmet Uygulamaları Eğitiminden birçok fayda beklenmektedir bunları dersin kazanımları olarak düşünüp dört başlık altında toplamak mümkündür:

1. Öğrenimin aktivitelerle gerçekleştirilmesi: Öğrenciler sınıfta öğrendikleri soyut kavramları somut olarak uygulamaya koyduklarından daha iyi ve doğru bir öğrenmenin gerçekleştirilmesini sağlar.
2. Kişisel Gelişim: Öğrenciler topluma hizmet uygulamaları eğitimi kapsamında, sadece topluma hizmet etmekle kalmaz meşgul oldukları konularda kendilerini de geliştirirler.
3. Vatandaşlık Değerleri: Topluma hizmet uygulamaları eğitimi sonucu öğrencilerin kendi toplumlarının sorunlarına karşı daha çok ilgi ve alaka gösterdikleri görülmüştür. Bu eğitimi alan öğrencilerin vatandaşlık hassasiyetlerinde bir artış olması beklenmektedir.
4. Topluma Sağlanan Yararlar: Topluma hizmet uygulamaları eğitiminin tartışmasız en büyük faydası topluma “ gerçek” bir katkı sağlamasıdır. Öğrenciler topluma hizmet ederken çeşitli eğitsel kazanımlar elde ederler ki bu kazanımlarda bir şekilde yine topluma katkı olarak geri döner.
5. Dersin YÖK kur tanımına göre THU Öğretmen adaylarına, toplumsal sorumluluk bilincini kuramsal ve uygulamalı olarak kazandırma ve uygulama esnasında işbirliği, dayanışma, etkili iletişim ve öz değerlendirme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bir ders özelliği taşımaktadır. Topluma Hizmet Uygulamaları dersi; 1 saati teorik, 2 saati uygulama olmak üzere haftada toplam 3 saat ve 2 kredilik zorunlu bir derstir (YÖK, 2011).

Bir öğretim elemanı rehberliğinde teorik ve pratik çalışmaların bir arada yer aldığı öğrencinin ön planda ve aktif görev üstlendiği; öğretim elemanının daha geri planda kalarak öğrenci çalışmalarını gözlemlediği, yönlendirdiği, yol göstericilik yaptığı bir ders çeşididir. Ders etkinlikleri fakülteadaki sınıf ortamından ziyade bizzat toplumun içerisinde gerçekleştirilmektedir. Özellikle öğrencilerin ilgi duyduğu, yapmak ve öğrenmek istediği, verimli sonuçlar elde edebileceğine inanılan çalışma konularının seçilmesine ve uygulanmasına oldukça elverişli bir derstir. Öğrencileri okulun dört duvarı arasına sokmaması sebebiyle de öğrencilerin bireysel inisiyatiflerini kullanmalarına zemin hazırlamaktadır.

YÖK’ün yayınladığı topluma hizmet uygulamaları dersi yönergesinde bu dersi alan öğrenciler;

- Yerel sorunlara karşı duyarlıdır /çözüm üretir.
- Evrensel sorunlara karşı duyarlıdır /çözüm üretir.
- Yerel ve evrensel sorunları çözmeye aktif olarak katılımcı olur.
- Yerel ve evrensel sorunlara karşı yeni projeler üretir.
- Yerel ve evrensel sorunlara karşı yeni projelerde aktif olarak rol alır / işbirliği içinde çalışır.
- Projeleri yürütürken hem proje içinde hem de proje dışında etkili iletişim kurar.
- Panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılır.
- Öz değerlendirme becerisini geliştirir.
- Bütün bu etkinliklerde yaratıcı düşünme becerilerini kullanır, denilmektedir.

Yine aynı yönergede bu dersin amacı şu şekilde belirtilmektedir: Öğretmenliğin büyük ölçüde toplumsal sorumluluk taşıyan meslek alanlarından biri olması, öğretmenlerin toplumla bütünleşme ve toplumsal liderlik işlevini yerine getirme gibi önemli görev ve sorumluluklarının bulunması nedeniyle, öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimleri sırasında bu yönlerini geliştirme amacını güden deneyimler kazanmaları büyük önem taşımaktadır. Öğretmen adayının fakülteden mezun olduğunda toplumu çeşitli yönleriyle tanıması gerekmektedir ki, hizmet vereceği kurumda toplumsal özelliklerin doğurduğu sorunları daha kolay çözebilsin. Kendi içinde yaşadığı toplumu tanımayan, topluma yabancılaşmış, toplumsal sorunlara karşı duyarısız, toplumu olumlu yönden etkileyen özellikleri bilmeyen bir öğretmen adayının mesleki çalışmalarında yeterince başarılı olması söz konusu olamaz. Zira öğretme işlevi her şeyden önce toplumsal özelliklerle birlikte var olan, yaşayan, canlı, güncel gelişmelerden doğrudan etkilenen bir işlemdir.

Böyle olmasına rağmen okullarımızdaki klasik eğitim düzeninde, öğrencileri geleceğe hazırlama konusunda önemli eksiklikler olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili yapılan bilimsel araştırmalarda öğretmenlerin daha çok sınıf ve okul sınırları içerisinde görevler üstlendikleri, sınıf ve okul etkinliklerini daha da geliştirecek sınıf, okul ve topluma hizmet çaplı yeni etkinlikler üretmedikleri, okulda bireyselci çekingen davranışlar sergiledikleri, takım çalışması içerisinde, toplumla beraber, topluma yansıyacak orijinal etkinlik projelerine ve uygulamalarına önderlik edemedikleri ortaya çıkmıştır.

Topluma Hizmet Uygulamaları dersi, bu eksiklikleri öğretmen adayına gösterecek, hissettirecek, bu tür sorunlara karşı çözümler düşünmesini sağlayacaktır. Bu ders sayesinde öğretmen adayı, yurt - okul - kantin veya öğrenci evi - okul - kantin üçgeninden kurtulacaktır. Seçtiği etkinlik türüne göre işsizlik probleminin boyutlarını, çocukların sokağa düşme sebeplerini, yaşlıların, özel eğitime muhtaç insanların sorunlarını, hastane ve hapishane gibi genelde dertli insanların bulunduğu yerlerdeki meseleleri; çevre problemlerinin, töre cinayetlerinin, kan davalarının, spor fanatizminin, trafik kazalarının sebeplerini, boyutlarını, sonuçlarını öğrenecek, üzerinde düşünecek, kendince çözüm yolları üretecektir. Böylece öğretmen adayları toplumun sorunları ile ilgilenme ve bu sorunlara çözüm arama fırsatı bulabilecekler; üniversitelerin asli görevlerinden biri olan topluma hizmet sunma yükümlülüğüne katkıda bulunacaklardır.

Topluma hizmet uygulamaları dersi kapsamında etkinliklerin yürütülebileceği bazı kurum ve kuruluşlara baktığımızda karşımıza; Uluslar arası yardım kuruluşları, Resmi ve özel okullar (özellikle zihinsel engelliler okulu, görme engelliler okulu, işitme engelliler okulu, yatılı ilköğretim bölge okulları, birleştirilmiş sınıfları olan köy okulları), Resmi ve özel hastaneler, Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı merkezler, yetiştirme yurtları, Müzeler, ören yerleri, Galeriler ve kütüphaneler, Gençlik ve kültür merkezleri, İzcilik kulüpleri, Belediyelere bağlı birimler, Aşevi, huzurevi gibi sosyal hizmet alanları, Üniversiteler, Kamu yararına çalışan dernekler ve vakıflar, Cezaevleri ve çocuk ıslah evleri, Meslek odaları, sendikalar, Organize sanayi bölgesi ve sanayi, Muhtarlıklar, Okul-aile birlikleri... vb. çıkmaktadır (YÖK, 2011).

Ders kapsamında yapılacak etkinlikler ile öğretmen adaylarında toplumsal duyarlılık ve farkındalık, işbirliği, dayanışma, etkili iletişim ve öz değerlendirme becerilerini destekleme, toplumsal sorumluluk bilinci ve özgüven oluşturma hedeflenmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Yeni bir sosyal hizmet kaynağı olarak ülkemiz için yeni olan “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersinin tarihi ve kuramsal temelleri ile uygulama alanlarını belirterek uygulanabilir bir modelin oluşmasına katkı sağlanacağını düşündüğümüz bu çalışmada sonuç olarak şunları söyleyebiliriz:

THU dersi hizmet ederek öğrenme anlayışına dayanır. Yaşamın içinde edinilen deneyimlerle öğrenmeyi sağlamanın öğrencide kalıcı izler bırakacağı kuşkusuzdur. Üstelik çalışmaların yaratacağı manevi doyum, öğrencileri her yönden olumlu etkileyebilecektir. Topluma hizmet uygulamalarının öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etki yaptığı belirtilmektedir (Schmidt ve diğerleri, 2006).

THU dersi öğrencilerin duygusal, sosyal ve akademik yönden gelişmelerine katkı sağlayarak, etkili vatandaşlık eğitimi için önemli bir adım olarak karşımıza çıkmaktadır. Yurtdışında bu eğitimin okul öncesi yıllarında başladığını görüyoruz. Buna karşın bizim ülkemizde üniversite yıllarında verilmeye yeni başlanmıştır. Üstelik bu ders sadece eğitim fakültelerinde zorunludur. Yurt dışındaki eğitimle kıyasladığımızda bizim ülkemizde verilen THU eğitimi bu yönden eksik kalmaktadır. Bu araştırma sonucunda bu eğitimin daha küçük yaşlarda verilmeye başlanmasını önerilir ayrıca sadece eğitim fakültelerinde değil diğer fakülte ve bölümlerde de verilmesi gençlere “toplumsal sorumluluk” duygusu vererek ve çevresini değiştirebileceğine dair bir güven aşılayarak, gençliğin eğitilmesinde önemli yararlar sağlayabilecektir. Farklı fakültelerdeki öğrencilerin ortak projeler gerçekleştirmeleri önündeki engellerin kaldırılması yararlı olacaktır. Uygulamanın sadece öğretmen adayları ile sınırlandırılması beklenen faydanın kısıtlı olmasına neden olmaktadır. Üniversite ortamı öğrencinin önüne engeller konulan değil, önünün açıldığı, çabasının desteklendiği, yaratıcılığının ödüllendirildiği ve kendini geliştirmek ve bunu yaparken etrafına yeni değerler katmak isteyenlerin özendirildiği ortamlar olmalıdır. Bugünkü uygulamada ise, başka fakülte değil, aynı fakültede farklı bölümlerde ve hatta farklı danışman sorumluluğunda olan öğretmen adayları diledikleri danışmanla ve arkadaşlarıyla birlikte çalışma konusunda bürokratik engellerle karşılaşmaktadırlar (Uğurlu ve Kral, 2011). Bunların önüne geçilmesi için işbirliği içinde çalışmanın öneminin kavranması gerekmektedir.

THU eğitimi eğitim fakültelerinde bir dönem zorunlu olarak işlenmektedir. Fakat bu süre etkili bir hizmet süresi değildir. Topluma hizmet uygulamaları dersi üniversite birinci sınıftan başlayarak çeşitli uygulama, proje ve çalışmalarla yürütüldüğü takdirde, öğretmen adaylarının toplumsal duyarlılıklarına daha fazla etki edebileceği düşünülmektedir.

Ayrıca fakülteler YÖK’ün belirlediği yönergeye bağlı kalmayıp buldukları yere ve kendi şartlarına göre projeler geliştirerek kendi yönergelerini hazırlamalıdır.

THU dersi yapılandırılırken; öğretmen adaylarının ve sivil toplum kuruluşlarının beklenti ve önerileri göz önüne alınabilir. Topluma hizmet uygulamaları dersi yönergelerinde belirtilen etkinliklerin yürütüleceği kurum ve kuruluşların sayısı artırılmalı ve bu etkinliklerin uygulanması için herkesin karşılıklı etkileşim halinde olması için tüm fırsatlar tanınmalıdır. THU dersi çerçevesinde öğretmen adaylarının toplumsal duyarlılıklarını artırmak için dersin nasıl düzenlenmesi gerektiği yönünde düzenli ve kapsamlı araştırmalara devam edilmeli; sonuçları yayınlar ve bildiriler yoluyla paylaşılmalıdır.

Kaynakça

- Aksoy, B., Çetin, T., ve Sönmez, Ö. F., (Ed.). (2009). *Toplum Hizmet Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Coşkun, H. (2009). *Toplum Hizmet Uygulamaları*. Ankara : Anı Yayıncılık.
- Diñer, Ç., Ergül, A., Şen,M., Çabuk, B., (2011). Bir Topluma Hizmet Uygulaması Örneđi: "Haydi Kavram Oyuncaklarıyla Oynayalım". *Kastamonu Eğitim Dergisi*. Cilt:19 No:1
- Duckenfield, M. & Wright, J. (Eds.). (1995). *Pocket Guide to Service-Learning*. Clemson, SC: National Dropout Prevention Center.
- Eyler, J., & Giles, D.E., (1999). *Where's the learning in service-learning?* San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Kaya, A. (2004). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Küçüköğlü, A., Kaya, H.İ., Bay, E., Taşgın, A. ve Ozan,C. (2010). "Öğretmen Yetiştirmede Sosyal Girişimciliği ve Katılımcılığı Destekleyen Bir Yaklaşım Olarak Topluma Hizmet Uygulamaları", II. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi Tam Metin Kitabı, 29 Nisan-2 Mayıs 2010, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Antalya.
- Öğülmüş, S. (2006). Eğitim fakültelerinin topluma hizmet bağlamında toplumsal yaşama katkısı çalıştay alt grubu raporu. Yayına hazırlayan F. Ç. Diñer, *Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Eğitim Fakülteleri ve Topluma Hizmet İşlevi Çalıştayı*, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Yayın No:200
- Rocheleau, J. (2004). The theoretical roots of service-learning: Progressive education and development of citizenship. B.W.Speck & S.L.Hoppe (Ed.). *Service- Learning: History, Theory and Issues*. (ss. 3- 21) Westport, CT: Praeger
- Schmidt, J.A; Shumow, L.; Kaçkar, H. (2006). Adolescents' Participation in Service Activities and Its Impact on Academic, Behavioral, and Civic Outcomes. *Journal of Youth and Adolescence: A Multidisciplinary Research Publicatio*
- Wade, R. C. (1997). Community Service-Learning in the Social Studies, (Ed. R.C. Wade), *Building Bridges*, Washington, NCSS (s. 9-24).
- Waterman, A.S. (1997). *Service-Learning:Applications from the Research*. Matwahn,NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Wilczenski, F.L. ve Coomey, S.M. (2007). *A Practical Guide to Service Learning: Strategies for Positive Development in Schools*, Springer Science-Business Media, LLC 233 Spring Street, NY
- Yeşilyaprak, B. (2006). Eğitim fakültelerinin topluma hizmet bağlamında eğitim kurumlarına katkısı çalıştay alt grubu raporu. Yayına hazırlayan F. Ç. Diñer, *Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Eğitim Fakülteleri ve Topluma Hizmet İşlevi Çalıştayı*, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Yayın No:200.
- Yıldırım, A. ve Şimsek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK, (2011). *Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Yönergesi*.
- <http://www.yok.gov.tr/content/view/full/16/lang,tr/TR/> "Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982-2007)", (2007), 23 Mart 2011.
- <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED072718.pdf>, "Atlanta Service-Learning Conference Report" ,(1970), 05.05.2011.

- <http://www.ecs.org/html/Document.asp?chouseid=3817>, "Compact For Learning and Citizenchip", (2001), 23 Mart 2011.
- <http://egitim.erciyes.edu.tr/formlar/thu.pdf>, "Toplum Hizmet Uygulamaları Rehberi", (2008), 20 Mart 2011.
- <http://www.mersin.edu.tr/akademikf/egitim-fakultesi/topluma-hizmet-uygulamalari-dersi-uygulama-esaslari>, "Toplum Hizmet Uygulamaları Rehberi", (2010), 30 Mart 2011.
- http://nslp.convio.net/site/DocServer/executive_summary.pdf?docID=1202, "National Commision on service-Learning", (2002), 20 Mart 2011.
- http://www.servicelearning.org/what_is_service-learning/history, "National Service-Learning Clearinghouse", (2011), 20 Haziran 2011.
- http://www.pineforge.com/leonguerrero2study/service_learning_guide/introduction.htm, "Service Learning Guide: Introduction", 30 Mart 2011.
- http://www.mersin.edu.tr/uploads/files/facs/2/517976t_h_u_yonerge_calistay.pdf, "Eğitim Fakültelerinde Topluma Hizmet Uygulamaları Yönergesi (Sürüm 5)", Tezbaşaran, A.(2009), 20 Mart 2011.
- <http://www.iep.utm.edu/d/dewey.htm>, "The Internet Encylophedia of Philosophy, (t.y.) University of Tennessee", 2 Nisan 2011.
- http://www.californiavolunteers.org/documents/About_Us/ncsa1990.pdf, "The National And Community Service Act.", (1990), 23 Mart 2011.
- <http://www.iconte.org/FileUpload/ks59689/File/078..pdf>, "Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmen Adaylarının "Topluma Hizmet Uygulamaları" Dersine Yönelik Görüşleri", Tuncel, G., Kop, Y., Katılmış, A., (Nisan 2011), 10 Haziran 2011.
- <http://www.iconte.org/FileUpload/ks59689/File/130.pdf>, "Öğretmen Adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin İşleyiş Süreci ve Kazanımlarına İlişkin Görüşleri", Uğurlu, Z., Kral, E., (Nisan 2011), 10 Haziran 2011.
- <http://site.ebrary.com/lib/abant/docDetail.action?docID=10120219&p00=service%20learning%20definition>, "How to Establish a Highschool Service-Learning Programme. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development", Witmer, J.T., (1994), 05 Mayıs 2011.

A NEW MULTI-PEDAGOGICAL APPROACH: COMMUNITY SERVICE-LEARNING

Adnan KÜÇÜKOĞLU*

Zehra Sedef COŞKUN**

Abstract

Within the scope of teacher training curriculum updating pursuant to the contemporary teacher training considerations, Yök was decided in the academic year of 2006 that a course called community service practices must be involved in the curriculum of education faculties. Based on Community Service-Learning, (CSL) with the lesson of community service it is expected that preservice teachers determine the current problems of society and develop projects to solutions of these problems. Therefore, they acquire awareness for being sensitive and participant to communal living and society.

CSL lesson activities are implemented out of the classroom i.e. directly in the community. It enables students to use their personal initiative because it dont surround them with scholl walls. It must be seen as an important experience area in terms participation in various social responsibility projects as volunteer, acquisition of basic knowledge and skills for the application of the community service learning in the schools.

The purpose of this study is to form a frame for multi pedagogical in the context of the community service learning lesson by considering its being new in our country.

In this regard, by examining community service courses' theoreticalbasis, framework, intended audiences, international implementations,it is expected to contribute to creating a theoretical basis for community service courses in our country.

Concordantly, it is anticipated that the study make a contribution to form a applicable model for Turkey by presenting theoretical bases, application areas, target group and international applications.

Key Words: *Community service, community service learning, social responsibility, education*

* Atatürk University, Kazım Karabekir Education Faculty Department of Educational Sciences / Erzurum

** Artvin Çoruh University, Education Faculty Department of Educational Sciences / Artvin